

מטעמי תורת זילים

פרשת בשלח – המרדף של שר מצרים

פרעה הרשע התחרט על שילוחם של ישראל והחל לרדוף אחריהם עם רכבים רבים שנאמר "ויגד למלך מצרים כי ברח העם ויחפץ לבב פרעה ועבדיו אל העם ויאמרו מה זאת עשינו כי שלחנו את ישראל מעבדנו: ויאסר את רכבו ואת עמו לקח עמו: ויקח שש מאות רכב בחור וכל רכב מצרים ושלשם על כלו: ויחזק ה' את לב פרעה מלך מצרים וירדף אחרי בני ישראל ובני ישראל יצאים בגד רמה: וירדפו מצרים אחריהם וישגו אותם חנים על העם כל סוס רכב פרעה ופרשיו וחילו על פי החירת לפני בעל צפן: ופרעה הקריב וישאו בני ישראל את עיניהם והנה מצרים נסע אחריהם וייראו מאד ויצעקו בני ישראל אל ה'" (שמות יד, ה-ו).

כאשר ים סוף נבקע גם המצריים נכנסו לתוכו עד לרגע שהחליטו לנוס על נפשם ואז ה' הטביעם לפני שהספיקו לצאת מתוך הים שנאמר "וירדפו מצרים ויבאו אחריהם כל סוס פרעה ופרשיו אל תוך הים: ויהי באשמרת הבקר וישקף ה' אל מחנה מצרים בעמוד אש וענן ויקח את מחנה מצרים: ויסר את אפן מרכבתיו וינהגו בכבדת ויאמר מצרים אנוסה מפני ישראל כי ה' נלחם להם במצרים: ויאמר ה' אל משה נטה את ידך על הים וישבו המים על מצרים על רכבו ועל פרשיו: ויט משה את ידו על הים וישב הים לפנות בקר לאיתנו ומצרים נסים לקראתו וינער ה' את מצרים בתוך הים: וישבו המים ויכסו את הרקב ואת הפרשים לכל חיל פרעה הנבאים אחריהם בים לא נשאר בהם עד אהד" (שמות יד, כג-כח).

ויש להתבונן, מה גרם למצריים אשר נכנסו לתוך הים להחליט לנוס על נפשם דווקא בשעה שהם היו נמצאים בתוך ים סוף?

השר של מצרים השאיל שש מאות מרכבות מהס"מ למרדף אחרי ישראל

כל מעשיו של פרעה הרשע היו בחכמה גדולה כנגד העליונים (עפ"י יאור החמה' על זוהר פרשת בשלח דף נו ע"ב ד"ה ויקח שש מאות ממהרח"ו). ולאחר שיצאו ישראל ממצרים הוא החליט לרדוף אחריהם, והלך להקריב קרבנות לפני עבודה זרה הנקראת 'בעל צפון' מזל שור שהוא ראש המזלות הצפוניות, כפי שנרמז בתיבות "ויפרעה הקריב" (שמות יד, ה) שהוא לשון קרבן. על ידי כן פרעה הוריד כוחות בקרבנות ונגלה לו השר הרוחני של מלכות מצרים (תפארת יהונתן לר' יהונתן אייבשיץ שמות יד, י ד"ה ופרעה הקריב) הנקרא בשם 'עוה' (ספר יצונוי פרשת בשלח על הפסוק ויקח שש מאות רכב בחור). פרעה ידע כי יש למעלה שש מאות ראשים של טומאה מהמרכבה החיצונית הנקראים "רכב בחור" (שמות יד, ז), והם מכוונים כנגד שש מאות אלף גברים של ישראל הנמצאים בקודש לבד מנשים וטף. לכן הוא לקח שש מאות רכבים גשמיים כנגד המרכבה החיצונית על מנת להמשיכה עמו למלחמה נגד הקודש (יאור החמה' על זוהר פרשת בשלח דף נו ע"ב ד"ה ויגד למלך מצרים מהרמ"ק).

באותה השעה הלך השר הרוחני הממונה על מצרים אל מלאך ס"מ (זוהר פרשת בשלח דף נא סוף ע"א ד"ה ותאנא בההיא) **השר של אדום** (עפ"י דברי שלמה לר' שלמה שלם דרוש לפרשת בשלח ד"ה אמנם אפשר דעל גאולת מצרים) **והשאיל ממנו את שש מאות המרכבות של המקטרגים** (זוהר פרשת בשלח דף נא סוף ע"א ד"ה ותאנא בההיא) **שכולם היו קליפות' חיצונית וחיצונית חיצונית** (ספר יצונוי פרשת בשלח על הפסוק ויקח שש מאות רכב בחור) **כשעל כל מרכבה ומרכבה היו שש מאות מושלים ממונים לקטרג, על מנת לסייע לו** (זוהר פרשת בשלח דף נא סוף ע"א ד"ה ותאנא בההיא). **ועל כך נאמר "ויקח שש מאות רכב בחור וכל רכב מצרים ושלשם על כלו"** (שמות יד, ז) (יאור החמה' על זוהר פרשת בשלח דף נא ע"ב ד"ה וכי אימתי אישלים ממהרח"ו בפירושו השני) **כאשר "שש מאות רכב בחור" הכוונה למרכבות של הס"מ** (זוהר פרשת בשלח דף נא סוף ע"א ד"ה ותאנא בההיא, ספר יצונוי פרשת בשלח על הפסוק ויקח שש מאות רכב בחור, שפתי כהן על התורה' פרשת בשלח על הפסוק יכתב הרב רבינו מנחם בשם הריקנאטי).

הס"מ נקרא בשם "בחור שדד" (ירמיה טו, ח) (הגהות מהרח"ו על זוהר פרשת בשלח דף נא ע"א אות ה) **ולכן הוא גם נזכר בפסוק זה בשם "בחור" שנאמר "ויקח שש מאות רכב בחור"** (שמות יד, ז) (יאור החמה' על זוהר פרשת בשלח דף נא ע"ב ד"ה וכי אימתי אישלים ממהרח"ו בפירושו השני). **ואין הכוונה בתיבה "בחור" לכך שהשש מאות רכבים היו 'נבחרים', כי אם כן אז היה כתוב בלשון רבים ולא בלשון יחיד** (יאור החמה' על זוהר פרשת בשלח דף נו ע"ב ד"ה ויר' יצחקי ממהרח"ו). **וטעם נוסף לכך שהס"מ נקרא בשם "בחור" משום שהוא המובחר בכל שרי אומות העולם והראש על כולם** (יאור החמה' על זוהר פרשת בשלח דף נא ע"ב ד"ה וכי אימתי אישלים ממהרח"ו בפירושו השני). **ועל כך אמר הס"מ "אמר אויב ארדף אשיג אחלק שכלל"** (שמות טו, ט) **שה"אויב" הוא הס"מ אשר ביקש לרדוף בעצמו כדי להעמיד עליהם את 'עמודי הקליפה' מכל צד של ישראל עד שישגי אותם, לכן התיבה "שכלל" בפסוק היא גמטריא 'עמודי הקליפה' (מעשה רוקח' לר' אלעזר רוקח פרשת בשלח דף יט ע"ב ד"ה תמלאמו).**

כל השש מאות מרכבות שלקח השר של מצרים מהס"מ נוספו על "רכב מצרים" (שמות יד, ז) הגשמי שלקח איתו פרעה הרשע (ישערי צדק' לר' יוסף גייקטיליא דף טז ע"א ד"ה ודע והאמן, ספר יצונוי על התורה לר' מנחם ציוני פרשת בשלח על הפסוק ויקח שש מאות רכב בחור, 'שליה הקדושי' תורה שבכתב פרשת בא ד"ה ידע והאמן כי כשרדף' בשם הרקנאטי) **והם היו מכוונות ממש כנגד שש מאות אלף רגלי הגברים של ישראל שיצאו מארץ מצרים** (הרמ"ד וואלי פרשת בשלח פרק יד על הפסוק ויקח שש מאות רכב בחור' עיי"ש), **כך נמצא כי היו הרבה מאוד מרכבות** (יאור החמה' על זוהר פרשת בשלח דף מח ע"ב ד"ה ויהרח"ו זלה"ה פי' ת"ח רתיכא' ממהרח"ו) **במרדף של מצרים אחרי בני ישראל. והצטרפו עם הס"מ גם נשותיו מחלי'ת ולילי'ת יחד עם מחנותיהן, לכן ראשי תיבות וסופי תיבות הפסוק "נתמלאמן נפשין אריק תרבי תרישמן גדי"** (שמות טו, ט) **עם הכולל יוצא גמטריא התיבות 'גם מחלי'ת לילי'ת' לפי שגם הן ומחנותיהן רדפו אחרי ישראל (מעשה רוקח' על התורה לר' אלעזר רוקח פרשת בשלח דף יט ע"ב ד"ה תמלאמו).**

הס"מ התחבר עם השר של מצרים (ישערי צדק' לר' יוסף גייקטיליא דף טז ע"א ד"ה ודע והאמן, ספר יצונוי פרשת בשלח על הפסוק ויקח שש מאות רכב בחור, רקנאטי על התורה פרשת בשלח ד"ה ובני ישראל, 'שליה הקדושי' תורה שבכתב פרשת בא ד"ה ידע והאמן כי כשרדף' בשם הרקנאטי) **כאשר הס"מ היה הראש לכל המרכבות** (יאור החמה' על זוהר פרשת בשלח דף

מח ע"ב ד"ה יוהר"ח זלתי"ה פ"י ת"ח רתיכא' ממהר"ח (ו) ועליו נאמר "וְשִׁלְשָׁם עַל כָּלֹו" (שמות יד, ז) כי בתיבה "שִׁלְשָׁם" יש רמז אליו, שכאשר עושים את התיבה לפי 'אם למקרא' כלומר מלאה אות י' כך 'שלישם', אז היא יוצאת בגימטריא קטנה 'סמא"ל'. וכן התיבות "כִּי בָּא סוּס" (שמות טו, יט) רומזות לס"מ, כי התיבות "בָּא סוּס" בגימטריא עם עוד שתיים כנגד שתי התיבות יוצא השם 'סמא"ל' (שפתי כהן על התורה' פרשת בשלח על הפסוק ויִקַּח שש מאות רכב בחור). והס"מ חשב באותה שעה לעשות לעצמו שם גדול על ידי הסיוע הרע הזה, כפי שנרמז בתיבות "שִׁשׁ מְאוֹת רָכָב בַּחֹר" (שמות יד, ז), שראשי התיבות יוצא 'שם רב' (הרמ"ד וואלי פרשת בשלח פרק יד על הפסוק ויִקַּח שש מאות רכב בחור), והוא גם שם לו מטרה להחזיר את ישראל למצרים על מנת לבטלם מקבלת התורה (מדרש אליהו למחבר ספר 'שבת מוסרי' פרשת בשלח ד"ה בצינוי כאשר רדף).

ישראל ראו את מרכבות המקטרגים ואת השר של מצרים רודפים אחריהם

בשעה שהיו ישראל חונים על יד ים סוף, הם ראו כמה המונים של חיילים ומחנות באים כנגדם מלמטה ומלמעלה (זוהר פרשת בשלח דף נב ע"א – ע"ב ד"ה אמר רבי יצחק), כאשר למטה הם ראו את פרעה וכל מחנותיו עם אבני חצים ובליסטראות (זוהר פרשת בשלח דף נז ע"א ד"ה כמה דאוקימנא) ולמעלה הם ראו כמה מקטרגים (זוהר פרשת בשלח דף נב ע"ב ד"ה אמר רבי יצחק) וביניהם את האופנים נושאי מרכבת הס"מ המשמשים לגלגלי מרכבתו, שהיו רצים בבהלה ובמהירות גדולה על מנת להשיג את ישראל (אור החמה' על זוהר פרשת בשלח דף נח ע"ב ד"ה יוהר"ח זלתי"ה פ"י ת"ח רתיכא' ממהר"ח) וכולם היו נאספים עליהם (זוהר פרשת בשלח דף נב ע"א – ע"ב ד"ה אמר רבי יצחק).

ישראל ראו את השר של מצרים (ירקנאטי על התורה' פרשת בשלח ד"ה ובני ישראל) עוזא (רבינו בחיי' שמות יד, י ד"ה ועל דרך המדרש, שפתי כהן על התורה' לתלמידו דל פרשת בשלח ד"ה וישאו בני ישראל) שהיה פורח באוויר מזויין למלחמה (ירקנאטי על התורה' פרשת בשלח ד"ה ובני ישראל) ורודף אחריהם שנאמר "וַיִּשְׂאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת עֵינֵיהֶם וְהִנֵּה מִצְרַיִם נֹסְעֵ אַחֲרֵיהֶם" (שמות יד, ז) (רש"י שמות יד, ז ד"ה נסע אחריהם, ירקנאטי על התורה' פרשת בשלח ד"ה ובני ישראל), ולשון "וַיִּשְׂאוּ" הוא הסתכלות בדבר עליון (הרמ"ד וואלי פרשת בשלח פרק יד על הפסוק וישאו בני ישראל את עיניהם). לכן גם לא נאמר ש"מִצְרַיִם" היה 'רודף' אחרי בני ישראל כי זו לשון השייכת לעם המצרי שרדף אחריהם, אלא נאמר שהוא היה "נֹסְעֵ" אחריהם שזו לשון המתייחסת לשר הרוחני (שפתי כהן על התורה' פרשת בשלח ד"ה וישאו בני ישראל) אשר נקרא גם בשם "מִצְרַיִם" כשם האומה (עפ"י 'אור החמה' לר' אברהם אזולאי קטנו של החיד"א על זוהר פרשת בשלח דף נ ע"א ד"ה ויאמר מצרים' ממהר"ח). זה גם הטעם שנאמר "נֹסְעֵ" בלשון יחיד ולא 'נוסעים' בלשון רבים – כי הוא מתייחס אל השר של מצרים ולא לאומה המצרית (ירקנאטי על התורה' פרשת בשלח ד"ה ובני ישראל).

כאשר ישראל ראו את השר של מצרים הם התייראו ממנו מאוד שנאמר "וְהִנֵּה מִצְרַיִם נֹסְעֵ אַחֲרֵיהֶם וַיִּירָאוּ מְאֹד" (שמות יד, ז) (ירקנאטי על התורה' פרשת בשלח ד"ה ובני ישראל) ונתרבה אז פחדם (הרמ"ד וואלי שהיה תלמיד חבר להרמ"חל בפירושו על התורה' פרשת בשלח פרק יד על הפסוק וישאו בני ישראל את עיניהם). ועוד נודע שאין מנהג המלך להקדים לפני המחנה למלחמה, ואילו פרעה שינה במלחמה הזאת והקדים את עצמו לעמו. זה גרם שגם השר הרוחני שלו היה עמו לפני שאר המחנה המצרי כי דרך השר לעמוד עם המלך של האומה. וכשראו ישראל שהשר שינה מהדרך הרגילה והיה נוסע אחריהם ולפני שאר המחנה המצרי – הם רעשו, כי חשבו ששרי מעלה באים להילחם עמהם והוא אות כי ה' חזר בו ממחשבתו הטובה עליהם, אחרת הוא לא היה מסכים למלאנו לבוא כנגדם (אור החיים הקדוש' על התורה' לר' חיים בן עטר שמות יד, ז ד"ה ופרעה הקריב). וכך ישראל היו בדוחק מכל הצדדים (זוהר פרשת בשלח דף נב ע"ב ד"ה אמר רבי יצחק) וצעקו אל ה' (זוהר פרשת בשלח דף נז ע"א ד"ה כמה דאוקימנא, זוהר פרשת בשלח דף נב ע"ב ד"ה אמר רבי יצחק).

ישראל היו נתונים בדין קשה ולא היו ראויים מצד מעשיהם להינצל

באותו הלילה שהיו ישראל צריכים לחצות את ים סוף, הקב"ה כינס את הפמליא שלו בעליונים ודן את דין של ישראל האם יהיו ניצולים מן 'הדין' (זוהר פרשת בשלח דף נז ע"א ד"ה התיצבו וראו). אז בא השר של מצרים ותבע דין לפני הקב"ה ואמר "מדוע אתה רוצה לעשות דין על מצרים ולקרוע את הים לישראל? והרי כל דרכיך דין ואמת, וכולם חייבים לפניך שאלו עובדי עבודה זרה ואלו עובדי עבודה זרה, אלו שופכי דמים ואלו שופכי דמים!" (זוהר פרשת תרומה דף קע ע"ב ד"ה יאלא בומנא דישראל וכתב שם שהשר היה נקרא רחב). ועוד טען שיש עליהם גזר דין "וַיַּעֲבֹדוּם וַעֲנֹוּ אֹתָם אֲרָבַע מְאוֹת שָׁנָה" (בראשית טו, ג) שעדיין לא השלימו כי יצאו ממצרים רק לאחר מאתיים ועשר שנים (עפ"י 'שפתי כהן על התורה' פרשת בשלח ד"ה עוד אמר מיד מצרים). ועל ידי כך ישראל היו נתונים אז בדין (אגרא דכלה' פרשת עקב על הפסוק 'אשר עשה לחיל מצרים') אצל הקב"ה במשך כל אותו הלילה (זוהר פרשת תרומה דף קע ע"ב ד"ה יוהא ישראל הו נטלי).

השר של מצרים הלך וצרף אליו את הס"מ כדי שגם יקטרע על ישראל (השל"ה הקדוש' תורה שבכתב פרשת בשלח ד"ה הענין כשראו) כדרכו, להזכיר עוונותיהם של רבים ויחידים (עפ"י 'השל"ה הקדוש' תורה שבכתב פרשת בשלח ד"ה ויקח שש מאות רכב בחור) כדי שלא יצילם ה' בנס (זכר דוד' לר' דוד וכות ממודינא מאמר ג' פרק כז דף קז ע"א ד"ה ועפ"י אמית' הקודם). וכך קטרע הס"מ ואמר "רבונו של עולם וכי לא עבדו ישראל עבודה זרה במצרים שאתה עושה להם נסים!?" (שפתי כהן על התורה' פרשת בשלח על הפסוק ויסע מלאך האלקים) על כן אינם ראויים להיכנס בתוך הים כי אתה צריך לדון אותם כמו המצריים, או שימותו כולם כאחד או שיחזרו כולם למצרים!" והוסיף גם הוא לקטרע על שלא השלימו את הארבע מאות שנה שנגזר עליהם (זוהר פרשת אמור דף קא ע"ב ד"ה והא אתערו חברי'א). ואז הס"מ השמיע קולו לשר של הים, שהתמלא על ישראל חֲמָה וביקש להטביעם (שפתי כהן על התורה' פרשת בשלח על הפסוק ויסע מלאך האלקים) כפי שנרמז בפסוק "וְהָיְתָה חֲמָה" (שמות יד, כט) שהתיבה "חֲמָה" היא בכתוב חסר וכביכול כתוב 'חֲמָה' (ראה 'ידעת דעת' לר' אברהם אביה' פרשת בשלח על הפסוק 'והמים להם חומה') (דברי שלמה' דרוש לפרשת בשלח ד"ה אמנם אפשר דעל גאולת מצרים).

בדרך כלל מלאך מוזכר בשם הויה כלומר 'מלאך יהו"ה' (עפ"י 'שפתי כהן על התורה' פרשת בשלח ד"ה 'נחזור למקומנו' מילקוט שמעוני בשם רשב"י), אך המלאך שהלך אחרי ישראל נקרא 'מִלְאָךְ הָאֱלֹקִים' כפי שנאמר "וַיִּסַּע מִלְאָךְ הָאֱלֹקִים הַהַלֵּךְ לִפְנֵי מַחְנֵה יִשְׂרָאֵל וַיִּלְכָּד מֵאֲחֵרֵיהֶם וַיִּסַּע עִמּוֹד הָעֵנָן מִפְּנֵיהֶם וַיַּעֲמֵד מִלְאָךְ הָאֱלֹקִים" (שמות יד, יט) וזה לפי ששם "אֱלֹקִים" הוא מדת הדין (צבור המור' פרשת בשלח ד"ה ויסע מלאך האלקים), ובא ללמד שישראל היו נתונים אז בדין ומדת הדין היתה מקטרגת עליהם (צבור המור' פרשת בשלח ד"ה ויסע מלאך האלקים) האם יינצלו או יאבדו עם המצריים (שפתי כהן על התורה' פרשת בשלח ד"ה 'נחזור למקומנו' מילקוט שמעוני בשם רשב"י, רש"י שמות יד, יט). לכן אמרו רבותינו שהיה 'קשה' לפני הקב"ה קריעת ים סוף (ראה גמי' סוטה דף ב ע"א וכן גמי' בשלח ד"ה 'נחזור למקומנו' מילקוט שמעוני בשם רשב"י, רש"י שמות יד, יט).

פסחים דף ק"ח ע"א) בגלל שהיה קשה לו לעבור על 'דרך הדין' מחמת הקטרוגים שקטרו, ולהציל את ישראל (עפ"י זוהר פרשת תרומה דף קע ע"ב סוף ד"ה אלא בזמנא דישאל וסוף ד"ה מה כתיב ויהי) שלא היו ראויים לכך (יילקוט חדש) ערך נסים ונפלאות אות כז).

הקב"ה ציוה את ישראל "ה' ילחם לכם ואתם תחשו" (שמות יד, יד) כלומר שלא יתעוררו כלל מלמטה (זוהר פרשת בשלח דף מז ע"ב ד"ה תא חזי הכא) גם לא בתפילה וצעקה (יאור החמה) על זוהר פרשת בשלח דף מז ע"ב ד"ה (יאור החמה) על זוהר פרשת בשלח דף מז ע"ב ד"ה (לא תתערו מלחי מהרא"י) מפני שמצד הם לא הגונים. כי אם תעלה התעוררות ישראל מלמטה למעלה הרי שבהכרח תעלה תפילתם דרך העולמות כולם ואז בדרך עליית התפילות יתעוררו עמהם 'החיצונים' לקטרטג ונתעורר מדת הדין (יאור החמה) על זוהר פרשת בשלח דף מז ע"ב ד"ה ית"ח הכא וגומר דיתערו ממהר"ק) כנגדם, היות שהם היו בעלי חטאים כמו המצריים עובדי עבודה זרה ומגדלי בלורית (ירבינו בחיי) שמות יד, יד ד"ה או יאמר ואתם). ועל כך ציוה אותם ה' ואמר "ואתם תחשו" ממש, כלומר שישתקו מפני שעל ידי דיבורם הם קרובים לקלקל ורחוקים מלתקן (יאור החמה) על זוהר פרשת בשלח דף מז ע"ב ד"ה ית"ח הכא וגומר דיתערו ממהר"ק).

נשמות האבות הקדושים התגלו בים סוף וזכותם עמדה לישראל להינצל

בשעת קריעת ים סוף באו שלושת האבות הקדושים אברהם יצחק ויעקב אל הים (מאור ושמי' פרשת בשלח ד"ה 'יהנה בקריעת ים סוף' בשם הזוהר), והקדימו והתעוררו בתפילה על ישראל שינצלו מן הדין (זוהר פרשת בשלח דף מז ע"א ד"ה התיצבו וראו). ואכן זכותם עמדה להציל את ישראל (זוהר פרשת בשלח דף מז ע"א ד"ה תא חזי הכא) ולבקוע להם את הים (צירור המור' פרשת בשלח ד"ה ואלו הגי' פסוקים הם כנגד האבות). כי זכותם של האבות הוא למעלה בסוד 'כסא הכבוד' ושם אין חולק ואין מקטרג. וכל דבר שנעשה לאדם על ידי זכות אבות הוא טוב, ואין בו כל כך מקטרג כמו דבר שנעשה בבקשה ותפילה שאז יימצאו מקטרגים (יאור החמה) על זוהר פרשת בשלח דף מז ע"ב ד"ה ית"ח הכא וגומר דיתערו ממהר"ק). ולולא זכות האבות שעמדה אז לישראל הם לא היו ניצולים (יילקוט חדש) ערך נסים ונפלאות אות כב).

לכן הקב"ה חיכה ולא עשה ידיו כל הלילה כי ישראל לא היו ראויים לכך, אלא רק שמר עד הבוקר שנאמר "ויהי באשמת הפקר וישקף ה' אל מַחְנֵה מִצְרַיִם בְּעָמוּד אֵשׁ וְעָנָן וַיִּהְיֶה אֵת מַחְנֵה מִצְרַיִם" (שמות יד, כד) כאשר "אשמת" הוא לשון 'שמירה' (שפתי כהן על התורה) פרשת בשלח ד"ה וירדפו מצרים), ואז ה' השגיח בזכותו של אברהם אשר השכים בבוקר לעשות רצון קונו שנאמר "וַיִּשְׁכַּם אַבְרָהָם בַּבֶּקֶר" (בראשית יט, כז) (זוהר פרשת תרומה דף קע ע"ב סוף ד"ה מה כתיב ויהי באשמת) ונפרע מהמצריים (עפ"י 'שפתי כהן על התורה' פרשת בשלח ד"ה וירדפו מצרים עיי"ש). ואם ה' היה עושה דין בלילה אזי הדין היה חוזר כנגד ישראל (שפתי כהן על התורה) פרשת בשלח ד"ה וירדפו מצרים). וכן נאמר "וַיִּשְׁבּוּ הַיָּם לְפָנֹת בֶּקֶר לְאִיתָנוּ" (שמות יד, כז), "לְפָנֹת בֶּקֶר" – בשעה שאברהם אבינו הקדים לעשות רצון קונו. "לְאִיתָנוּ" – כנגד אברהם שנקרא בשם "איתן" כפי שנאמר עליו "מִשְׁפָּכִיל לְאִיתָן הָאֲזָרְחִי" (תהלים פט, א) (ראה בבא בתרא דף טו ע"א בשם רב). ובזכותו של אברהם ברחו המים מפני ישראל וחזרו על המצריים (זוהר פרשת תרומה דף קע ע"ב סוף ד"ה מה כתיב ויהי באשמת). ולולא שהשגיח הקב"ה בזכותו של אברהם היו כל ישראל נאבדים בים (זוהר פרשת תרומה דף קע ע"ב סוף ד"ה והא ישראל).

גם זכותו של יעקב אבינו עמדה אז לישראל שנאמר "לילי ה' שָׁהָה לָנוּ יִאֲמַר נָא יִשְׂרָאֵל" (תהלים קכד, א) שזהו 'ישראל סבא' כלומר יעקב אבינו (זוהר פרשת בשלח דף מז ע"א ד"ה התיצבו וראו). וכבר באותו היום שיצאו ישראל ממצרים ה' העלה את יעקב אבינו ואמר לו שיקום ויראה בגאולת בניו וכמה גבורות עושה להם. ויעקב היה שם וראה את הכל שנאמר "וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת הַיָּד הַגְּדֹלָה אֲשֶׁר עָשָׂה ה' בְּמִצְרַיִם" (שמות יד, לא), כאשר "יִשְׂרָאֵל" הכוונה היא ליעקב אבינו (זוהר פרשת בשלח דף נג ע"א ד"ה והתוא יומא. ראה 'פירוש הרוקח' על התורה פרשת בשלח שער יחיד רבים פרק יד, ט) שהיה שם יחד עם שאר האבות, וכולם עברו עם ישראל את ים סוף. וזה מה שאומרים כל יום בתפילה "יָיִם סוּף לָהֶם בְּקִעְתָּ וְזָדִים טַבַּעְתָּ וַיִּדְדִים עָבְרוּ יָיִם וַיִּכְסּוּ מֵיִם צְרִיָּהֶם אֶחָד מֵהֶם לֹא נוֹתַר" (מתוך ברכות קריאת שמע), "וַיִּדְדִים עָבְרוּ יָיִם" – אלו הם האבות הנקראים 'ידידים' כפי שנאמר על אברהם אבינו "מָה לְיַדִּי בְּיַתִּי" (ירמיה יא, טו) (תפארת שלמה) רמזי פסח ד"ה לגזור ים סוף לגוריה).

כאשר הקב"ה רוצה להשפיל איזו אומה הוא בתחילה משפיל את השר שלה למעלה ואחר כך את האומה למטה שנאמר "יִפְקֹד ה' עַל צָבָא הַמָּרוֹם בְּמָרוֹם וְעַל מַלְכֵי הָאָדָמָה עַל הָאָדָמָה" (ישעיה כד, כא). כעין זה היה גם בים שכשרצה ה' לבקוע את הים היה עדיין השר של הים משפיע על הים מלמעלה, לכן הקב"ה קודם השפילו והסירו מממשלתו שנאמר "וַיִּזְלַד ה' אֶת הַיָּם בְּרוּחַ קָדִים עֲזָה כָּל הַלְּיָלָה" (שמות יד, כא) כשהכוונה בתיבה "הַיָּם" הוא על השר שלו במרומים שהקב"ה הניע אותו "בְּרוּחַ קָדִים עֲזָה כָּל הַלְּיָלָה", ואחר כך הסיר מממשלתו והחריבו מכל וכל. וזה מה שנאמר "וַיִּשְׁם אֶת הַיָּם לְחֶרְבָה וַיִּבְקְעוּ הַיָּם" (שמות יד, כא) רוצה לומר ששם את השר של "הַיָּם" לחורבן, ורק אחר כך בקע את המים. ואין הכוונה לומר שהים עצמו הפך "לְחֶרְבָה" לפי שאז היה צריך להפוך את סדר הפסוק ולהקדים את התיבות "וַיִּבְקְעוּ הַיָּם". ובהסרת השר נבקעו המים ממילא, לכן לא נאמר 'ויבקע ה' את המים' אלא "וַיִּבְקְעוּ הַיָּם" מאליהן (ישמן הטוב וזקן אהרן) בחלק 'ישמן הטוב' פרשת בשלח על הפסוק 'ויט משה את ידיו ד"ה ולתרוץ הקושיא).

הקב"ה נלחם בעוזא השר של מצרים בס"מ השר של אדום ובמרכבותיהם

הקב"ה היה צריך להשפיע ממקום גבוה לפעול פעולות נוראות על מנת שיעקרו כמה מלכויות של מצרים ושל אלופי אדום שהיו משועבדים תחת מצרים, בכדי לעקור את כל שש מאות המרכבות של המקטרגים שהשאלו ס"מ לשר של מצרים (יאור החמה) על זוהר פרשת בשלח דף מז ע"ב ד"ה ויאמר ה' אל משה' מהמחר"י). באותה השעה הקב"ה לבש 'לבוש מלחמה' מצד הגבורה על מנת להילחם עם המרכבות של מצרים ושל ס"מ הרשע (ישליה הקדוש) תורה שבכתב פרשת בא ד"ה ודע והאמן מהרקנאטי, ישערי צדקי לרי' יוסף גייקטיליא דף טז ע"א ד"ה ודע והאמן), כך שבשעה שפרעה רדף אחרי ישראל (ירקנאטי) על התורה פרשת בשלח ד"ה ובני ישראל) המלחמה בשמים היתה חזקה (ישערי צדקי לרי' יוסף גייקטיליא דף טז ע"א ד"ה ודע והאמן, ישערי אורה) השער השלישי והרביעי הספירה השמינית והשביעית) וגדולה (ספר 'ציוני לרי' מנחם ציוני פרשת בשלח על הפסוק ויקח שש מאות רכב בחור').

משה רבינו אמר לישראל שיידעו כי לא להם המלחמה אלא לה' (ישערי צדקי לרי' יוסף גייקטיליא דף טז ע"א ד"ה ודע והאמן). לכן נאמר "ה' ילחם לכם ואתם תחשו" (שמות יד, יד) (ישערי צדקי לרי' יוסף גייקטיליא דף טז ע"א ד"ה ודע והאמן, ישליה הקדוש) תורה שבכתב פרשת בא ד"ה ודע והאמן) בשם הרקנאטי). וכן נאמר אז "ה' איש מלחמה"

